

ΑΠΟΦΑΣΗ 110/1998

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε στην αίθουσα 611 του Υπουργείου Ανάπτυξης (Γ. Γ. Εμπορίου) την 12^η Ιανουαρίου 1998, ημέρα Δευτέρα και ώρα 10.30 π.μ. με την εξής σύνθεση:

Πρόεδρος: Σταύρος Αργυρόπουλος.

Μέλη: Βλάσιος Ασημακόπουλος,

Μιχαήλ Φράγκος, κωλυόμενου του τακτικού Νικ. Σακελλαρόπουλου,

Χαρίλαος Χάρακας,

Κων/νος Ηλιόπουλος,

Λεωνίδα Νικολούζος,

Ιωάννης Κατσουλάκος.

Γραμματέας: Ελένη Βασιλειάδου, κωλυομένης της τακτικής Αλεξάνδρας - Μαρίας Ταραμπίκου.

Τα λοιπά τακτικά και αναπληρωματικά μέλη, καίτοι προσκληθέντα, δεν προσήλθαν λόγω κωλύματος.

Θέμα της συνεδρίασεως ήταν οι προηγούμενες γνωστοποιήσεις, σύμφωνα με το άρθρο 4β του ν. 703/77, όπως ισχύει, των συγκεντρώσεων των εταιριών: 1) Friesland (Frilo Domo) Cooperatie B.A., 2) Zuivelcooperatie Coberco U.A., 3) Cooperative Zuivelindustrie Twee Provinciën B.A. και 4) Cooperative Zuivelindustrie «De Zuid-Oost-Hoek» B.A.

Στη συνεδρίαση παρέστησαν οι κλητευθείσες εταιρίες δια των πληρεξουσίων δικηγόρων τους κ.κ. Ιωαν. Βαρότσου και Παναγ. Καπλανίδη - Σωτηρόπουλου.

Στην αρχή της συζητήσεως το λόγο έλαβε η Γενική εισηγήτρια της Γραμματείας, η οποία ανέπτυξε τη γραπτή εισήγηση της Υπηρεσίας και πρότεινε να μην απαγορευθούν οι υπό κρίση συγκεντρώσεις.

Κατόπιν, το λόγο έλαβαν οι πληρεξούσιοι δικηγόροι των ανωτέρω εταιριών, οι οποίοι ανέπτυξαν τις απόψεις τους, απάντησαν σε ερωτήσεις που τους υπέβαλαν ο Πρόεδρος και τα Μέλη της Επιτροπής και ζήτησαν την έγκριση των συγκεντρώσεων.

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού συνήλθε σε Διάσκεψη την 10η Φεβρουαρίου 1998, ημέρα Τρίτη και ώρα 12.30 μ.μ. στην αίθουσα 611 του Υπουργείου Ανάπτυξης (Γ.Γ. Εμπορίου), κατά την οποία, αφού έλαβε υπ' όψη της τα στοιχεία του φακέλου την Εισήγηση της Γραμματείας, τις απόψεις που διετύπωσαν, εγγράφως και προφορικώς, τα ενδιαφερόμενα μέρη κατά την συζήτηση της υποθέσεως και το υπόμνημα που υποβλήθηκε,

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

I. Στις 13.11.1997 οι κάτωθι τέσσερις ολλανδικοί συνεταιρισμοί, ήτοι 1) Friesland (Frico Domo) Cooperatie B.A με έδρα το Leeuwarden Ολλανδίας (Peter Stuyvesantweg 1, P.O. Box 1666, 8901 BZ Leeuwarden, The Netherlands), στο εξής **Friesland**, 2) Zuivelcooperatie Coberco U.A με έδρα το Zutphen Ολλανδίας (Piet Heinstraat 11, P.O. Box 91, 7200 AB Zutphen, , The Netherlands), στο εξής **Coberco**,

3) Cooperatieve Twee Provinciën B.A, με έδρα το Workum (Spoordijk 21, P.O. Box 2, 87100 AA Workum, , The Netherlands), στο εξής **Twee Provinciën**, και 4) Cooperatieve Zuivelindustrie “De Zuid-Oost-Hoek” B.A. με έδρα το Oosterwolde Ολλανδίας (Nanningaweg 20, P.O. Box 12, 8430 AA Oosterwolde , The Netherlands) στο εξής **Z.O.H.**, υπέβαλαν στη Γραμματεία της Επιτροπής Ανταγωνισμού Σχέδιο Συμβάσεως Συγχωνεύσεως μεταξύ τους σύμφωνα με το ολλανδικό δίκαιο, το οποίο μάλιστα την επομένη (14.11.1997) υπεγράφη από τους νόμιμους εκπροσώπους τους και επί τη βάσει του οποίου προβλέπεται ότι οι συγχωνευόμενοι συνεταιρισμοί θα εξαφανισθούν ως αυτόνομα νομικά πρόσωπα και στην θέση τους θα δημιουργηθεί ένας καινούργιος συνεταιρισμός υπό την επωνυμία **Zuivelcooperatie de Zeven Provinciën U.A** με έδρα το Meppel Ολλανδίας (στο εξής **ZZP**).

Σύμφωνα με την ως άνω Σύμβαση της 14.11.1997 προεβλέφθη ότι η συγχώνευση θα ολοκληρωνόταν σε περισσότερα του ενός στάδια, έως τις 27.12.1997. Ειδικότερα θα προηγείτο η έγκριση της συγχωνεύσεως από τις Γενικές Συνελεύσεις των μελών των συγχωνευομένων συνεταιρισμών μέχρι τις 17.12.1997 και θα ακολουθούσε στις 27.12.1997 η υπογραφή της συμβολαιογραφικής πράξεως της συγχωνεύσεως, πράγμα το οποίο έγινε.

Ο συνεταιρισμός Friesland παράγει και εμπορεύεται γαλακτοκομικά προϊόντα, τα οποία πωλεί και στην Ελλάδα μέσω της ελληνικής θυγατρικής της εταιρίας υπό την επωνυμία «Φρήσλαντ Ελλάς ΑΕΒΕ, Ανώνυμη Εμπορική και Βιομηχανική Εταιρία γάλακτος, γαλακτομικών προϊόντων και παιδικών τροφών». Ο συνεταιρισμός Coberco παράγει και εμπορεύεται γαλακτομικά προϊόντα και χυμούς φρούτων, τα οποία πωλεί και στην Ελλάδα είτε απ'ευθείας είτε μέσω ανεξαρτήτων εμπόρων-διανομέων. Ο συνεταιρισμός Z.O.H παράγει και εμπορεύεται γαλακτοκομικά προϊόντα, τα οποία εξάγουν στην Ελλάδα ανεξάρτητοι ολλανδοί έμποροι. Τέλος ο συνεταιρισμός Twee Provinciën παράγει και εμπορεύεται ομοίως γαλακτομικά προϊόντα, τα οποία όμως δεν εξάγονται στην Ελλάδα.

II. Σύμφωνα με το άρθρο 4 παραγρ. 2, ν. 703/77, όπως ισχύει σήμερα, συγκέντρωση πραγματοποιείται: α) όταν συγχωνεύονται με κάθε τρόπο δύο ή περισσότερες προηγούμενες ανεξάρτητες επιχειρήσεις, β) όταν ένα ή περισσότερα πρόσωπα που ελέγχουν ήδη μία τουλάχιστον επιχείρηση, ή μία ή περισσότερες επιχειρήσεις, αποκτούν άμεσα ή έμμεσα τον έλεγχο του συνόλου ή τμημάτων μίας ή περισσότερων άλλων επιχειρήσεων.

Η συγχώνευση των τεσσάρων συνεταιρισμών σε ένα συνεταιρισμό, η οποία στην συγκεκριμένη περίπτωση συνετελέσθη κατά το ολλανδικό δίκαιο, αποτελεί συγκέντρωση υπό την έννοια του άρθρου 4, παρ.2, εδαφ.α ν. 703/77 και επομένως υπόκειται στις σχετικές με τις συγκεντρώσεις ρυθμίσεις του νόμου αυτού.

III. Σύμφωνα με το άρθρο 32 ν. 703/77, όπως ισχύει σήμερα, ο νόμος αυτός εφαρμόζεται σε όλους τους περιορισμούς του ανταγωνισμού που επενεργούν ή μπορούν να επενεργήσουν στη χώρα, έστω και αν αυτοί οφείλονται σε συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ επιχειρήσεων ή συγκεντρώσεις επιχειρήσεων που πραγματοποιούνται έξω από αυτή. Το αυτό ισχύει, σύμφωνα με την ίδια διάταξη και για την καταχρηστική εκμετάλευση δεσπόζουσας θέσεως ή την κατάχρηση σχέσεως οικονομικής εξαρτήσεως.

Η συγκέντρωση μεταξύ των συγχωνευομένων ολλανδικών συνεταιρισμών πραγματοποιείται μεν εκτός Ελλάδος, πλην όμως έχει ή μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού στην ελληνική αγορά των

γαλακτομικών προϊόντων, αφού τα προϊόντα των τριών από αυτούς, ήτοι τα προϊόντα των Friesland, Coberco, Z.O.H, πωλούνται στην Ελλάδα, ο ένας μάλιστα από τους τρεις αυτούς, ο Friesland, έχει ιδρύσει και θυγατρική εταιρία στην Ελλάδα, μέσω της οποίας διακινεί στην χώρα τα προϊόντα του αυτά. Κατά συνέπεια η συγκέντρωση αυτή εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογή του ν. 703/77.

IV. Σύμφωνα με το άρθρο 4β, παραγρ.1 του ν. 703/77, όπως η διατάξη αυτή ισχύει σήμερα, κάθε συγκέντρωση επιχειρήσεων πρέπει να γνωστοποιείται στην Επιτροπή Ανταγωνισμού μέσα σε δέκα (10) εργάσιμες ημέρες από την σύναψη της συμφωνίας ή την δημοσίευση της προσφοράς ή ανταλλαγής ή την απόκτηση συμμετοχής, που εξασφαλίζει τον έλεγχο της επιχειρήσεως, όταν:

α) το μερίδιο αγοράς των προϊόντων ή υπηρεσιών που αφορά η συγκέντρωση, όπως αυτό ορίζεται στο άρθρο 4στ, αντιπροσωπεύει στην εθνική αγορά ή σε ένα σημαντικό σε συνάρτηση με τα χαρακτηριστικά των προϊόντων ή των υπηρεσιών τμήμα της, τουλάχιστον 25% του συνολικού κύκλου εργασιών που πραγματοποιείται με τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που θεωρούνται ομοειδή από τον καταναλωτή λόγω των ιδιοτήτων, της τιμής τους και της χρήσης για την οποία προορίζονται ή

β) ο συνολικός κύκλος εργασιών όλων των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στην συγκέντρωση, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 4στ, ανέρχεται τουλάχιστον στο σε δραχμές ισόποσο των πενήντα εκατομμυρίων (50.000.000) Ευρωπαϊκών Λογιστικών Μονάδων (ECU) και δύο τουλάχιστον από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιούν κάθε μία χωριστά στην εθνική αγορά συνολικό κύκλο εργασιών άνω του σε δραχμές ισόποσου των πέντε εκατομμυρίων (5.000.000) Ευρωπαϊκών Λογιστικών Μονάδων (ECU).

Οι παράγραφοι εξ άλλου 2,3 και 4 του αυτού άρθρου 4β ορίζουν ότι η προθεσμία των δέκα (10) ημερών αρχίζει από την επέλευση της πρώτης από τις πράξεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1, ότι ως προς τους υπόχρεους προς γνωστοποίηση εφαρμόζεται η παράγραφος 2 του άρθρου 4^α, δηλ. όταν η συγκέντρωση αποτελεί αντικείμενο συμφωνίας, κάθε μία από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις υποχρεούται να γνωστοποιήσει την συμφωνία, ενώ στις υπόλοιπες περιπτώσεις οι επιχειρήσεις ή ομάδες προσώπων ή επιχειρήσεων που αποκτούν έλεγχο στο σύνολο ή σε τμήματα μίας ή περισσότερων επιχειρήσεων και ότι τέλος σε περίπτωση υπαίτιας παραβάσεως της υποχρεώσεως προς γνωστοποίηση η ΕΑ επιβάλλει πρόστιμο ύψους μέχρι 7% του συνολικού κύκλου εργασιών των συμμετεχουσών επιχειρήσεων.

Και οι τέσσερις συμμετέχοντες στη συγκέντρωση συνεταιρισμοί γνωστοποίησαν, ως όφειλαν, στην ΕΑ την από 14.11.1997 συμφωνία τους στις 13.11.1997, δηλ. εντός της υπό του νόμου προβλεπόμενης προθεσμίας. Είχαν δε πράγματι υποχρέωση γνωστοποίησης σύμφωνα με το άρθρο 4β, διότι πληρούνται οπωσδήποτε το ένα τουλάχιστον από τα δύο εναλλακτικά κριτήρια του νόμου, ήτοι το κριτήριο του κύκλου εργασιών. Συγκεκριμένα ο παγκόσμιος κύκλος εργασιών των τεσσάρων συγχωνευομένων συνεταιρισμών Friesland, Coberco, Z.O.H και Twee Provinciën για το έτος 1996 ανήλθε σε ECU 2.084.898.018, 1.753.209.697, 253.504.645 και 269.899.525 αντιστοίχως και επομένως ο συνολικός παγκόσμιος κύκλος εργασιών αυτών ανήλθε σε ECU 4.361.511.877, ήτοι υπερέβη κατά πολύ το όριο των ECU 50.000.000 που θέτει ο νόμος. Εξ άλλου δύο από τους συγχωνευόμενους συνεταιρισμούς, ο Friesland και ο Coberco, είχαν κύκλο εργασιών για το 1996 στην ελληνική αγορά ECU 135.496.810 και 14.689.054 αντιστοίχως, ήτοι ο καθένας τους

υπερέβη κατά πολύ το όριο των 5.000.000 ECU, το οποίο επίσης θέτει (σωρευτικώς) ο νόμος.

V. Σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 4γ, παραγρ.1 ν. 703/77 όπως η διάταξη αυτή ισχύει σήμερα, με απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού απαγορεύεται κάθε συγκέντρωση επιχειρήσεων, που υπόκειται σε προηγούμενη γνωστοποίηση και η οποία μπορεί να περιορίσει σημαντικά τον ανταγωνισμό στην εθνική αγορά ή σε ένα σημαντικό σε συνάρτηση με τα χαρακτηριστικά των προϊόντων ή υπηρεσιών τμήμα της και ιδίως με την δημιουργία ή ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης.

Εξάλλου κατά την διάταξη του άρθρου 4γ, παραγρ. 2, για την εκτίμηση της δυνατότητας μιας συγκεντρώσεως να περιορίσει σημαντικά τον ανταγωνισμό υπό την έννοια της παραγρ. 1 του αυτού άρθρου λαμβάνονται υπ' όψη ιδιαίτερα η διάρθρωση όλων των σχετικών αγορών, ο πραγματικός ή δυνητικός ανταγωνισμός εκ μέρους επιχειρήσεων εντός ή εκτός Ελλάδος, η ύπαρξη νομικών ή πραγματικών εμποδίων εισόδου στην αγορά, η θέση των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων στην αγορά και η χρηματοδοτική και οικονομική δυναμική τους, οι δυνατότητες επιλογής των προμηθευτών και των χρηστών από τις επιχειρήσεις και από άλλες ανταγωνιστικές ή δυνητικά ανταγωνιστικές επιχειρήσεις, η πρόσβασή τους στις πηγές εφοδιασμού ή στις αγορές διάθεσης των προϊόντων, η εξέλιξη της προσφοράς και της ζήτησεως των οικείων αγαθών και υπηρεσιών, τα συμφέροντα των ενδιαμέσων και τελικών καταναλωτών και η συμβολή στην εξέλιξη της τεχνικής και οικονομικής προόδου, υπό τον όρο ότι η εξέλιξη αυτή είναι προς το συμφέρον των καταναλωτών και δεν αποτελεί εμπόδιο για τον ανταγωνισμό.

Τέλος το άρθρο 4δ (όπως αυτό ισχύει σήμερα) ορίζει ότι η Επιτροπή Ανταγωνισμού εξετάζει την συγκέντρωση μόλις υποβληθεί η σχετική προηγούμενη γνωστοποίηση (παρ. 1), και αν διαπιστώσει ότι η γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 4β παρ. 1 εισάγεται μέσα σε ένα μήνα από την ημερομηνία γνωστοποίησεως στην Επιτροπή Ανταγωνισμού (παρ.3). Αν η Επιτροπή Ανταγωνισμού διαπιστώσει ότι η γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση, μετά τυχόν τροποποιήσεις που επέφεραν οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις, δεν μπορεί να περιορίσει σημαντικά τον ανταγωνισμό, εκδίδει σχετική απόφαση μέσα σε προθεσμία δύο μηνών από την εισαγωγή της υποθέσεως σε αυτή (παρ.4), ενώ αν διαπιστώσει ότι μπορεί να περιορίσει σημαντικά τον ανταγωνισμό, εκδίδει μέσα στην αυτή προθεσμία απόφαση, με την οποία απαγορεύει την πραγματοποίηση της συγκεντρώσεως (παρ.6). Στην προκειμένη περίπτωση διαπιστώθηκαν τα εξής:

1. Η σχετική αγορά των προϊόντων περιλαμβάνει το σύνολο των προϊόντων που θεωρούνται από τον καταναλωτή εναλλάξιμα ή δυνάμενα να υποκατασταθούν μεταξύ τους λόγω των χαρακτηριστικών τους, των τιμών τους και της σκοπούμενης χρήσης τους. Σχετική αγορά, στην οποία δραστηριοποιούνται οι συγχωνευόμενοι συνεταιρισμοί είναι από πλευράς προϊόντος τα γαλακτομικά προϊόντα και από γεωγραφικής πλευράς το σύνολο της ελληνικής επικράτειας. Τα γαλακτομικά προϊόντα υποδιαιρούνται σε πέντε σχετικές αγορές, ήτοι τα τυροκομικά προϊόντα, το τυρόγαλα, το γάλα, τα γαλακτομικά προϊόντα μακράς διάρκειας (κρέμα γάλακτος) και τις παιδικές τροφές.

Τα τυροκομικά προϊόντα με την σειρά τους διακρίνονται, ανάλογα με την προέλευση του γάλακτος (αιγοπρόβειο ή αγελαδινό) σε τρεις επιμέρους σχετικές αγορές, αυτήν των μαλακών τυριών και τυριών τυρογάλακτος (λευκά τυριά), όπως λ.χ. φέτα, ανθότυρο, μηζύθρα, μανούρι κ.λ.π., αυτήν των ημίσκληρων τυριών (κυρίως κίτρινα τυριά), όπως λ.χ. κασέρι, edam, gouda, κ.λ.π και των σκλήρων τυριών (κυρίως

κίτρινα τυριά), όπως λ.χ κεφαλογραβιέρα, γραβιέρα κ.λ.π. Οι τρεις κατηγορίες αυτές τυριών είναι εν μέρει μόνον εναλλάξιμες μεταξύ τους. Στο σύνολο της αγοράς τυριών στην Ελλάδα οι συνεταιρισμοί Friesland, Coberco και Z.O.H (ο συνεταιρισμός Twee Provinciën δεν δραστηριοποιείται) είχαν κατά τα έτη 1995 και 1996 από κοινού ένα μερίδιο αγοράς γύρω στο 11%. Στην ειδικότερη αγορά των ημίσκληρων τυριών το μερίδιο αγοράς τους ανερχόταν περίπου σε 20%.

Στην ελληνική αγορά του τυρόγαλου ή ορού γάλακτος (whey) οι συνεταιρισμοί Friesland, Coberco και Z.O.H (ο συνεταιρισμός Twee Provinciën δεν δραστηριοποιείται) είχαν κατά τα έτη 1995 και 1996 από κοινού ένα μερίδιο αγοράς γύρω στο 2,3%.

Η αγορά του γάλακτος χωρίζεται σε πέντε τουλάχιστον επιμέρους αγορές, το λευκό φρέσκο παστεριωμένο (πλήρες, ημιαποβουτυρωμένο και αποβουτυρωμένο), το συμπευκνωμένο εβαπορέ, το συμπευκνωμένο ζαχαρούχο, το σοκολατούχο παστεριωμένο και το μακράς διάρκειας (U.T.H) λευκό και σοκολατούχο. Αν το γάλα υψηλής παστεριώσεως (λευκό), το οποίο πρόσφατα κυκλοφόρησε στην αγορά ως νέο προϊόν, θεωρήθει ως διαφορετικό προϊόν από το φρέσκο (λευκό) παστεριωμένο, τότε υπάρχει και έκτη σχετική αγορά στο γάλα. Τα μερίδια αγοράς που καταλαμβάνουν οι συγχωνευόμενοι συνεταιρισμοί στις επί μέρους αγορές του γάλακτος είναι τα εξής: στο φρέσκο παστεριωμένο 0%, στο συμπευκνωμένο εβαπορέ 57% (δραστηριοποιείται μόνον ο συνεταιρισμός Friesland), στο συμπευκνωμένο ζαχαρούχο 22% (δραστηριοποιείται μόνον ο συνεταιρισμός Friesland) και στην συνολική αγορά σοκολατούχου γάλακτος (παστεριωμένου και μακράς διάρκειας U.T.H) 6,8% (δραστηριοποιείται μόνον ο συνεταιρισμός Friesland).

Στην αγορά των γαλακτοκομικών προϊόντων μακράς διάρκειας ο συνεταιρισμός Friesland δραστηριοποιείται στην παραγωγή κρέμας γάλακτος, στην αγορά της οποίας κατέχει ένα μερίδιο αγοράς 1,6%.

Στην αγορά των παιδικών τροφών ο συνεταιρισμός Friesland δραστηριοποιείται στην παραγωγή βρεφικού γάλακτος σε σκόνη, παιδικών κρεμών με γάλα σε σκόνη και κακαούχου ροφήματος σε σκόνη (Hemo), τα δε αντίστοιχα μερίδια αγοράς του είναι 8%, 21,5% και 28%.

Συμπερασματικά μόνον στις δύο πρώτες αγορές, ήτοι των τυροκομικών και του τυρόγαλου δραστηριοποιούνται οι τρεις από τους τέσσερις συγχωνευόμενους συνεταιρισμούς (Friesland, Coberco και Z.O.H), οι οποίοι μαζί έχουν ένα μερίδιο αγοράς της τάξεως του 11% (ή 20% στα ημίσκληρα τυριά) και 2,3% αντίστοιχα, τα οποία δεν δημιουργούν σημαντικό πρόβλημα στον ανταγωνισμό, αφού στις αγορές αυτές δραστηριοποιούνται πολλές ισχυρές ανταγωνιστικές επιχειρήσεις, ιδίως ελληνικές όπως λ.χ. ΔΩΔΩΝΗ, ΜΕΒΓΑΛ, Υιοί Δ. ΚΟΛΙΟΥ, ΦΑΓΕ κ.α, οι οποίες είναι παραγωγοί, ιδίως λευκών τυριών, κασεριού και σκληρών τυριών. Εξ άλλου στον κλάδο αυτόν πραγματοποιούνται σημαντικές εισαγωγές, ιδίως σε κίτρινα τυριά, ημίσκληρα και σκληρά από πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Στις τρεις άλλες αγορές (γάλα, γαλακτοκομικά προϊόντα μακράς διάρκειας και παιδικές τροφές) δραστηριοποιείται μία μόνο από τις συγχωνευόμενες επιχειρήσεις, ο συνεταιρισμός Friesland. Κατά συνέπεια η συγκέντρωση δεν επηρεάζει καθόλου τα μερίδια αγοράς, τα οποία παραμένουν αμετάβλητα. Εν πάση περιπτώσει τα μερίδια αυτά δεν είναι υψηλά, με εξαίρεση την επί μέρους αγορά του συμπευκνωμένου εβαπορέ, στην οποία ο συνεταιρισμός Friesland κατέχει μερίδιο 57%. Αν όμως ληφθεί υπ' όψη η έστω μερική υποκατάσταση που υπάρχει μεταξύ του συμπευκνωμένου εβαπορέ και του λευκού φρέσκου παστεριωμένου γάλακτος ή του

γάλακτος μακράς διάρκειας, τότε το ποσοστό αυτό κατέρχεται αρκετά. Εν πάση περιπτώση και στις τρεις προαναφερθείσες αγορές (γάλα, γαλακτοκομικά προϊόντα μακράς διάρκειας και παιδικές τροφές) επικρατεί ισχυρός πραγματικός ανταγωνισμός. Στις αγορές του συμπετυκνωμένου εβαπορέ, του ζαχαρούχου και του σοκολατούχου μακράς διάρκειας βασικός ανταγωνιστής του συνεταιρισμού Friesland είναι η NESTLE, η οποία έχει μερίδια αγοράς της τάξεως περίπου του 26%, 60% και 39,5% αντίστοιχα. Στο συμπετυκνωμένο εβαπορέ σημαντικό μερίδιο κατέχουν και τα λεγόμενα προϊόντα private label, δηλ. προϊόντα χωρίς επώνυμη φίρμα, τα οποία εισάγονται στην Ελλάδα με το εμπορικό σήμα της αλυσίδας Υπεραγοράς που τα πωλεί στον τελικό καταναλωτή και συνήθως διατίθενται σε χαμηλότερη τιμή από τα λεγόμενα επώνυμα. Στο σοκολατούχο μακράς διάρκειας το μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς κατέχει η ελληνική εταιρία ΦΑΓΕ με 48% περίπου. Η τελευταία αυτή εταιρία κατέχει και το υψηλότερο μερίδιο αγοράς (50%) και στην αγορά της κρέμας γάλακτος (γαλακτοκομικά προϊόντα μακράς διάρκειας).

Στις παιδικές τροφές οι κυριότεροι ανταγωνιστές του συνεταιρισμού Friesland είναι οι ακόλουθοι: στο βρεφικό γάλα σε σκόνη η NUMIL, η NESTLE και η BEBELAC με μερίδια αγοράς αντίστοιχα 60%, 13,4% και 15% περίπου και στις παιδικές κρέμες με γάλα σε σκόνη η NUMIL, η NESTLE και ο ΓΙΩΤΗΣ με μερίδια αγοράς αντίστοιχα 53%, 12% και 10%.

2. Εξ άλλου σε όλες τις αγορές, τις οποίες αφορά η κρινόμενη συγκέντρωση, υπάρχει και δυναμικός ανταγωνισμός, αφού για την είσοδο νέων επιχειρήσεων δεν υπάρχουν νομικά ή τεχνικά εμπόδια, η δαπάνη για την απόκτηση τεχνογνωσίας και εξοπλισμού δεν είναι ιδιαίτερα υψηλή και το μεταφορικό κόστος δεν είναι απαγορευτικό. Εξαιρέση αποτελούν εν μέρει οι παιδικές τροφές, ιδίως το βρεφικό γάλα σε σκόνη, όπου αφ' ενός για την θέση σε κυκλοφορία των προϊόντων αυτών απαιτείται να πληρούνται ορισμένες νομικές προϋποθέσεις (έγκριση κυκλοφορίας από τον Ε.Ο.Φ, διάθεση μόνον μέσω φαρμακείων, απαγόρευση διαφημίσεως στο ευρύ καταναλωτικό κοινό, αλλά απλώς ενημέρωση μαιευτήρων και παιδιάτρων), ενώ αφ' ετέρου υπάρχουν και ουσιαστικές δυσχέρειες, όπως λ.χ. υψηλή τεχνολογία και επιστημονική έρευνα που απαιτούν διάθεση μεγάλων κεφαλαίων, έτσι ώστε τελικά η είσοδος στην αγορά νέων επιχειρήσεων να είναι δυνατή μόνο σε μεγάλες και εξειδικευμένες επιχειρήσεις. Κατ' ακολουθίαν ο δυναμικός ανταγωνισμός στην αγορά ειδικώς των παιδικών τροφών είναι σημαντικά μειωμένος.

Η χρηματοδοτική και οικονομική δύναμη και των τεσσάρων συγχωνευομένων συνεταιρισμών, ιδιαιτέρως δε των Friesland και Coberco, είναι αρκετά ισχυρή, εξισορροπείται όμως από την εξίσου ισχυρή χρηματοδοτική και οικονομική δύναμη των κυριότερων προαναφερθεισών ανταγωνιστικών τους επιχειρήσεων, ελληνικών και ξένων.

Με βάση όλα τα ανωτέρω συνάγεται ότι με την υπό κρίση συγκέντρωση ο πραγματικός ανταγωνισμός δεν θα περιορισθεί, ή εν πάσει περιπτώσει δεν θα περιορισθεί σημαντικά, ενώ ταυτοχρόνως δεν εμποδίζεται ούτε ο δυναμικός ανταγωνισμός.

VI. Σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 4^ε, παρ. 1 ν. 703/77, όπως ισχύει σήμερα «Με την επιφύλαξη των διατάξεων των παραγράφων 2 και 3 του παρόντος άρθρου απαγορεύεται η πραγματοποίηση της συγκέντρωσης μέχρι της έκδοσης μιάς από τις αποφάσεις που προβλέπονται στο άρθρο 4δ παράγραφοι 2,3,4,5,6 και 7..... Σε

περίπτωση παράβασης της απαγόρευσης αυτής η Επιτροπή Ανταγωνισμού επιβάλλει πρόστιμο ύψους μέχρι δεκαπέντε τοις εκατό (15%) του συνολικού κύκλου εργασιών των συμμετεχουσών επιχειρήσεων, όπως αυτός ορίζεται στο άρθρο 4στ». Σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 4^ε, παραγρ. 3 ν. 703/1997 (όπως ισχύει σήμερα) «Η Επιτροπή Ανταγωνισμού μπορεί, μετά από αίτηση, να επιτρέψει παρέκκλιση από τις υποχρεώσεις, που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 του παρόντος άρθρου, προκειμένου να αποφευχθούν σοβαρές ζημιές σε βάρος μιάς ή περισσότερων επιχειρήσεων τις οποίες αφορά η πράξη συγκέντρωσης, ή σε βάρος τρίτου.....». Σύμφωνα με την διάταξη του άρθρου 4^ε παραγρ. 4 ν. 703/1997 (όπως ισχύει σήμερα), «Σε περίπτωση που έχει ήδη πραγματοποιηθεί η συγκέντρωση κατά παράβαση των διατάξεων ή αποφάσεων που απαγορεύουν την πραγματοποίησή της, η Επιτροπή Ανταγωνισμού μπορεί να διατάζει με απόφαση ... τον διαχωρισμό των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στην συγκέντρωση ... ή όποια άλλα μέτρα κρίνει πρόσφορα για την άρση του περιορισμού του ανταγωνισμού που απορρέει από την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης προς την απόφαση αυτή η Επιτροπή Ανταγωνισμού επιβάλλει πρόστιμο ύψους μέχρι δεκαπέντε τοις εκατό (15%) του συνολικού κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στην συγκέντρωση κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 4στ και χρηματική ποινή ύψους μέχρι τρία εκατομμύρια (3.000.000) δρχ. για κάθε ημέρα καθυστέρησης συμμόρφωσης προς την απόφαση». Σύμφωνα τέλος με την διάταξη του άρθρου 4^ε, παραγρ. 6 ν. 703/1997 (όπως ισχύει σήμερα). «Το κύρος των δικαιπραξιών, που διενεργούνται κατά παράβαση της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, εξαρτάται από την απόφαση που εκδίδεται κατ'εφαρμογή των παραγράφων 4 ή 5 του παρόντος άρθρου».

Παρά την απαγόρευση του νόμου οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποίησαν την συγκέντρωση πριν λάβουν την έγκριση της Επιτροπής Ανταγωνισμού, όπως άλλωστε και οι ίδιες ομολογούν. Εξ άλλου δεν ζήτησαν από την Επιτροπή Ανταγωνισμού έγκριση της συγκεντρώσεως κατά παρέκκλιση, σύμφωνα με την προαναφερθείσα διάταξη του άρθρου 4^ε, παράγρ. 3. Κατά συνέπεια πρέπει να επιβληθεί πρόστιμο ύψους 10.000.000 (δέκα εκατομμυρίων) δρχ. στον νέο συνεταιρισμό υπό την επωνυμία **Zuivelcooperatie de Zeven Provinciën U.A**, ο οποίος προέκυψε από την συγχώνευση των τεσσάρων προαναφερθέντων συνεταιρισμών Friesland, Coberco, Z.O.H και Twee Provinciën και έχει την έδρα του στο Meppel Ολλανδίας. Οι λόγοι, τους οποίους προβάλλουν οι συγχωνευθέντες συνεταιρισμοί για να δικαιολογήσουν την πραγματοποίηση της συγκεντρώσεως πριν από την άδεια της Επιτροπής Ανταγωνισμού δεν είναι νόμιμοι και απορρίπτονται.

Ειδικότερα:

Οι συγχωνευθέντες συνεταιρισμοί προέβαλαν κατά την ακροαματική διαδικασία και με το από 16.1.1998 υπόμνημά τους την δικαιολογία ότι έπρεπε να προχωρήσουν στην πραγματοποίηση της συγκεντρώσεως για διάφορους λόγους, ο κυριότερος των οποίων είναι ο πρώτος που αναφέρουν ότι δηλ. απεφάσισαν να πραγματοποιήσουν την συγκέντρωση μέχρι το πέρας της χρήσεως 1997, ήτοι μέχρι 27.12.1997, διότι κατ'αυτόν τον τρόπο και έχοντας θέσει ως βάση ότι η καθαρή αξία για κάθε 100 κιλά γάλακτος για κάθε μέλος είναι η ίδια για κάθε συνεταιρισμό εντός της χρήσεως 1997, θα απέφευγαν τις συμψηφιστικές πληρωμές είτε στα μέλη των συνεταιρισμών είτε στους ίδιους τους συνεταιρισμούς. Υποστηρίζουν δε ότι αν περνούσε η ημερομηνία της 27.12.1997 θα έπρεπε να περιμένουν ένα ολόκληρο έτος για να υλοποιήσουν την συγκέντρωση, καθ'όσον οι συνεταιρισμοί είναι ανομοιογενείς μεταξύ τους (διαφέρουν ως προς τον τρόπο συμμετοχής των μελών τους σε αυτόν, στην

επιχειρησιακή δομή του, στον τρόπο υπολογισμού και διανομής των μερισμάτων στα μέλη του, στην τιμή αγοράς του γάλακτος κ.λ.π). Ο ισχυρισμός αυτός ως διατυπώνεται, ανεξαρτήτως του αν είναι νόμιμος ή όχι, δεν απεδείχθη (οι συγχωνευθέντες συνεταιρισμοί δεν προσκόμισαν κάποιο αποδεικτικό μέσο), εν πάση δε περιπτώσει δεν είναι ούτε λυσιτελής. Οι ανομοιογένειες αυτές δεν εμπόδισαν τους συγχωνευθέντες συνεταιρισμούς να συγχωνευθούν εντός του 1997, έχοντας μάλιστα θέσει ως βάση κοινή καθαρή αξία (τιμή) γάλακτος. Την ίδια ή άλλη κοινή τιμή θα μπορούσαν να θέσουν και για την επόμενη διαχειριστική χρήση. Η αποφυγή συμψηφιστικών πληρωμών εντός του 1997 είναι επιχείρημα λογιστικής φύσεως και σημαίνει βεβαίως διευκόλυνση του λογιστηρίου, δεν αποτελεί όμως άνευ άλλου τινός επαρκή νόμιμο λόγο για την υλοποίηση της συγκεντρώσεως χωρίς άδεια της Επιτροπής Ανταγωνισμού. Εν πάση περιπτώσει οι συγχωνευθέντες συνεταιρισμοί δεν προσήγαγαν στοιχεία, από τα οποία να συνάγεται ότι οι συμψηφισμοί αυτοί δεν θα ήταν δυνατόν να αποφευχθούν και κατά την χρήση 1998.

Οι υπόλοιποι λόγοι που προβάλλουν συνοψίζονται πρώτον στο ότι η αναβολή εγκρίσεως της συμφωνίας συγχωνεύσεως από τις Γενικές Συνελεύσεις των μελών τους για το 1998 θα μετέτρεπε τις πιθανότητες εγκρίσεως από βέβαιες σε ισχνές, δεύτερον στο ότι θα εδημιουργείτο αβεβαιότητα στους εργαζομένους, στα στελέχη, τους αντιπροσώπους και τους προμηθευτές, τρίτον ότι ειδικώς ως προς τον συνεταιρισμό Friesland οι συμμετοχές σε αυτόν έπρεπε να ανταλλαγούν σε εσωτερικό χρηματιστήριο, πράγμα το οποίο είναι δυνατόν μόνον λίγες φορές το χρόνο, τέταρτον στο ότι, ενώ πωλούν τα προϊόντα τους σε 200 χώρες μόνον σε δύο (Ελλάδα και Γερμανία) έπρεπε να γνωστοποιηθεί η συμφωνία και πέμπτον στο ότι ειδικώς για την Ελλάδα υπέγραψαν μεταξύ τους την από 19.12.1997 συμφωνία, βάσει της οποίας καθ' όλο το διάστημα, κατά το οποίο η ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού δεν θα έχει λάβει απόφαση επί της γνωστοποίησης, οι δραστηριότητες των συμβαλλομένων στην Ελλάδα θα παραμείνουν χωριστές και ανεξάρτητες, ο έλεγχος επί της ΦΡΗΣΛΑΝΤ ΕΛΛΑΣ ΑΕ δεν θα τροποποιηθεί και η εταιρία αυτή δεν θα αναλάβει την εμπορία, αντιπροσωπεία ή άλλη δραστηριότητα αναφορικά με τα προϊόντα των υπολοίπων τριών (πλην Friesland) συνεταιρισμών.

Οι τρεις πρώτοι από τους άνω λόγους, ανεξάρτητα του αν είναι νόμιμοι ή όχι, πρώτον είναι αόριστοι, διότι δεν εξηγούν ποιά ακριβώς θα ήταν το πρόβλημα που θα οδηγούσε σε ολοκληρωτική ματαίωση της συγκεντρώσεως λίγους μήνες αργότερα εντός του 1998. Δεύτερον οι ίδιοι αυτοί λόγοι δεν απέδειχθησαν (οι συγχωνευθέντες συνεταιρισμοί δεν προσέκομισαν κανένα αποδεικτικό στοιχείο). Τρίτον εν πάση περιπτώσει οι λόγοι αυτοί ουσιαστικά δεν είναι αυτόνομοι, αλλά στηρίζονται στο μη λυσιτελές γεγονός ότι οι συγχωνευθέντες συνεταιρισμοί απεφάσισαν για τον προαναφερθέντα βασικό λόγο (λιγότερος φόρτος εργασίας για το λογιστήριο) να πραγματοποιήσουν την συγκέντρωση οπωσδήποτε μέχρι 27.12.1997. Με βάση αυτό ανακοίνωσαν την συμφωνία συγχωνεύσεως ως τετελεσμένο γεγονός για τις 27.12.1997, παρ'ότι δεν είχαν λάβει έγκριση από την ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού, κάθε δε νόμιμη διαδικασία μετά την ως άνω ημερομηνία, όπως λ.χ. η διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής Ανταγωνισμού, εθεωρήθη ότι θα εδημιουργούσε τα προαναφερθέντα (και μη αποδειχθέντα) προβλήματα.

Το ότι μόνο για δύο χώρες (Ελλάδα και Γερμανία) υπήρχε υποχρέωση γνωστοποίησης της συγκεντρώσεως, δεν είναι νόμιμος λόγος πραγματοποίησης της συγκεντρώσεως χωρίς την έγκριση της ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού.

Τέλος, η ειδική συμφωνία ως προς την ελληνική αγορά, ανεξαρτήτως του κύρους της (έχει συναφθεί προ της ολοκλήρωσεως της συγκεντρώσεως μεταξύ των υπό συγχώνευση συνεταιρισμών, οι οποίοι μετά την 27.12.1997 έπαψαν να υπάρχουν ως αυτόνομα νομικά πρόσωπα), δεν εμποδίζει τον νέο συνεταιρισμό να έχει δυνατότητα ελέγχου της θυγατρικής του εταιρίας ΦΡΗΣΛΑΝΤ ΕΛΛΑΣ ΑΕ και επομένως δυνατότητα καθορισμού της πολιτικής της.

Εν πάση περιπτώσει για όλους αυτούς τους λόγους οι συγχωνευθέντες συνεταιρισμοί είχαν την δυνατότητα βάσει του ελληνικού νόμου να ζητήσουν πριν από την συγχώνευση έγκριση της συγκεντρώσεως κατά παρέκκλιση, σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 4^ε, παραγρ. 3 ν. 703/77, πράγμα όμως που δεν έκαναν, παρ'ότι εγνώριζαν το νόμο.

Εξάλλου λόγω του ότι η πραγματοποιηθείσα συγκέντρωση δεν περιορίζει ή εν πάση περιπτώσει δεν περιορίζει σημαντικά τον ανταγωνισμό (υπό την έννοια του άρθρου 4γ ν. 703/1977) η Επιτροπή δεν διατάσσει τον διαχωρισμό των επιχειρήσεων και επομένως δεν τίθεται θέμα κύρους των δικαιοπραξιών του νέου συνεταιρισμού.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού αποφάσισε ομόφωνα ότι :

1) Η συγκέντρωση μεταξύ των ολλανδικών συνεταιρισμών Friesland (Frilo Domo) Cooperatie B.A., Zuivelcooperatie Coberco U.A., Cooperative Zuivelindustrie Twee Provinciën και Cooperative Zuivelindustrie «De Zuid- Oost-Hoek» BA, η οποία συμφωνήθηκε δια της από 14.11.1997 συμβάσεως και εν συνεχεία υλοποιήθηκε δια της δημιουργίας νέου νομικού προσώπου (συνεταιρισμού) υπό την επωνυμία **Zuivelcooperatie de Zeven Provinciën U.A** με έδρα το Meppel Ολλανδίας και η οποία γνωστοποιήθηκε από τις συμμετέχουσες στην συγκέντρωση επιχειρήσεις σύμφωνα με το άρθρο 4β του ν. 703/77 στην Επιτροπή Ανταγωνισμού στις 13.11.1997, εγκρίνεται.

2) Στον συνεταιρισμό υπό την επωνυμία **Zuivelcooperatie de Zeven Provinciën U.A**, ο οποίος έχει την έδρα του στο Meppel Ολλανδίας, επιβάλλεται πρόστιμο δρχ. 10.000.000 (δέκα εκατομμυρίων) λόγω παραβάσεως του άρθρου 4ε παρ. 1 ν. 703/77, όπως ισχύει.

Η παρούσα απόφαση να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Η απόφαση εκδόθηκε στις 22 Απριλίου 1998.

Ο Συντάξας την απόφαση

Ο Πρόεδρος

Κων/νος Ηλιόπουλος

Σταύρος Αργυρόπουλος

Η Γραμματέας

Ελένη Βασιλειάδου